

HET ONTSTAAN VAN HOOGEVEEN

Albert Metselaar

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

(Op verzoek is een veel groter onderzoek ter inzage. In deze tekst vindt u de belangrijkste uitkomsten daarvan chronologisch weergegeven.)

Het ontstaan van Hoogeveen is het gevolg geweest van minstens drie lijnen van gebeurtenissen, die in 1631 bij elkaar kwamen. De eerste en oudste lijn is die van de Meppense Venen, gekocht in 1551, voor de helft in 1631 door Roelof van Echten gekocht voor de Compagnie van de 5000 Morgen en voor de andere helft door naarkoop voor deze Compagnie verworven. De tweede lijn is die van Roelof van Echten, die in 1625 veen koopt van de boeren van Steenbergen en Ten Arlo, dat hij in 1631 – met de ondergrond erbij – inbrengt in de Compagnie. De derde lijn is die van de beleggers, de Bentincks en de heren uit Leiden en Amsterdam, die kapitaal verwerven en binnen het 17^{de} eeuwse systeem van beleggen en ontwikkelen op zoek zijn naar mogelijkheden om iets te doen met hun kapitaal. Vervolgens worden ze in 1631 eigenaren van de Compagnie van de 5000 Morgen, samen met Roelof van Echten. Een chronologie:

- *30 april 1551: Stoklegging, waarbij boeren van Meppen de Meppense Venen overdragen aan Reinolt van Burmania en zijn vrouw Elisabeth van Brakel. Het betreft ongeveer de helft van wat later het gebied van de Compagnie van de 5000 Morgen is, en daarbij moet aangetekend worden dat een groot deel van dit gebied claims op onverdeelde venen betreft, waarbij het nog maar de vraag is welke marke er feitelijk eigenaar van is. Ook ten zuiden van het gebied van de Compagnie van de 5000 Morgen lag nog een deel van de Meppense Venen, zodat die uiteindelijk ook 5000 tot 6000 morgen groot zouden zijn. Begin van de geschiedenis van Hoogeveen (geschiedenis begint, waar de eerste geschreven bronnen zijn).*

Wapen van de Burmania's, sinds 1520: Gevierendeeld: I In goud een halve adelaar van zwart, uitkomende van de deellijn; II en III in blauw een klaverblad van goud aan een stronkje van hetzelfde, geplaatst in de richting van een linkerschuinbalk; IV In goud een leeuw van rood.

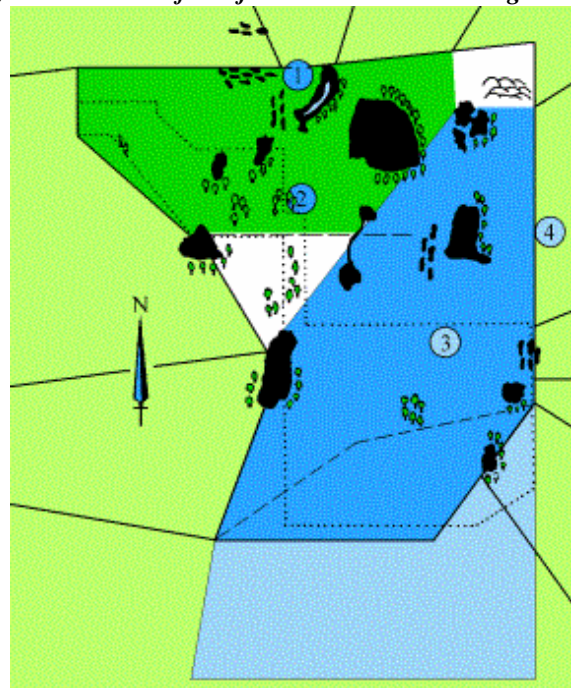


- *1558 Reinold van Burmania overlijdt, de helft van de Meppense Venen blijft eigendom van zijn vrouw, de andere helft gaat naar Tjaard van Burmania, zoon van Reinolds broer Joost. Als Tjaard van Burmania sterft, gaat zijn helft van de Meppense Venen gaat naar zijn broer Claes van Burmania, Drost van Drenthe (1579/1580).*
- *Claes van Burmania overlijdt. Zijn helft van de Meppense Venen gaat naar zijn dochter Ada.*
- *9 juni 1581: Stoklegging, waarbij Elisabeth van Brakel, weduwe van Reinolt van Burmani, haar helft van de Meppense Venen overdraagt aan Cornelis Trumper, schulte van Diever.*
- *1583: Holland voert de nieuwe tijdrekening in, Drenthe loopt nog tot 1701 tien dagen achter. Momenteel volgen we de nieuwe tijdrekening, nieuwe stijl zei men vroeger. Vandaar dat hieronder dubbele data worden gehanteerd, waarbij de laatste volgens onze huidige tijdrekening is.*
- *20 december/30 december 1625: Roelof van Echten koopt van de boeren van Steenbergen en Ten Arlo per contract het veen op pakweg de helft van het gebied dat later de Compagnie van de 5000 Morgen zal bezitten. Hij is nog geen eigenaar van het gebied, dat zal hij pas zijn als hij ook de ondergrond heeft.*
- *20/30 februari 1626: Roelof van Echten wordt Heer van Echtens-Hoogeveen, bij het verkrijgen van de heerlijke rechten in het veen dat hij van Steenbergen en Ten Arlo heeft gekocht. De heerlijke rechten gelden alleen voor het in 1625 gekochte veengebied, niet voor de Meppense Venen, en hebben dan nog alleen betrekking op aangelegenheden met betrekking tot het veen.*
- *30 december 1630/9 januari 1631: Roelof van Echten koopt de ondergrond onder het veen dat hij in 1625 heeft verworven. Hij is nu pas eigenaar van het gebied, maar het is nog maar de helft van het totale gebied van de latere Compagnie van de 5000 Morgen, en hij zal het slechts 73 dagen in eigendom hebben. Roelof rondt de koop niet goed af, gelet op het toenmalige Drentse landrecht, want*

er vindt geen stoklegging plaats. De grond is hem dus nooit geleverd. Hij heeft iets gekocht, maar nooit bezeten.

- *22februari/4 maart 1631: Roelof van Echten krijgt van Ridderschap en Eigenerfden vergunning om op het Hooge Veen een tapper te zetten, met vrijdom van belasting.*
- *12/22 maart 1631: de Compagnie van de 5000 Morgen wordt opgericht. Roelof van Echten zegt in totaal 5000 Morgen in te brengen, maar heeft nog maar de helft gekocht, en die is nog niet geleverd. Met de inbreng van zijn bezit in de compagnie, verliest hij na 73 dagen de eigendomsrechten, omdat het voortaan gedeeld gebied is. Alles wat daarna gebeurt en geregeld wordt, is een aangelegenheid van de hele Compagnie. Oprichters van de Compagnie zijn Roelof van Echten, de beide Leienaren Christoffel van Nijenhove en Johan van der Meer, ds. Johannes Boekenbergh, en de Amsterdammer Arent Wouters Vreughden.*
- *17 mei/27 mei 1631: Stoklegging waarbij Ada van Burmania haar helft van de Meppense Venen overdraagt aan Roelof van Echten. Roelof had ze twee maanden daarvoor al verkocht aan derden, en wordt dus in naam in de stukken wel eigenaar, maar handelt feitelijk voor en in het belang van derden. Er volgen vele processen, omdat Roelof verweten wordt dat hij Ada van Burmania financieel benadeeld heeft, wat inderdaad zeer waarschijnlijk is, gezien de prijs die hij haar betaalde.*

Het groene gedeelte geeft aan waar het veen lag, dat Roelof van Echten in 1625 kocht. Hij stuitte daarbij wat betreft de oostgrens van het gekochte gebied op de Meppense Venen. De Meppense Venen zijn schematisch weergegeven als het lichtte- en het donkere blauwe gebied. Groen, donkerblauw en wit zijn de gebieden die volgens de 'Perfecte Kaart' van 1631 aan de Compagnie van de 5000 Morgen werden overgedaan. Daarbij werd dus meer dan de helft van de Meppense Venen opgeslokt, terwijl Roelof die venen bij de oprichting van de Compagnie niet bezat, en dus ook niet kon verkopen. Maar wel deed.



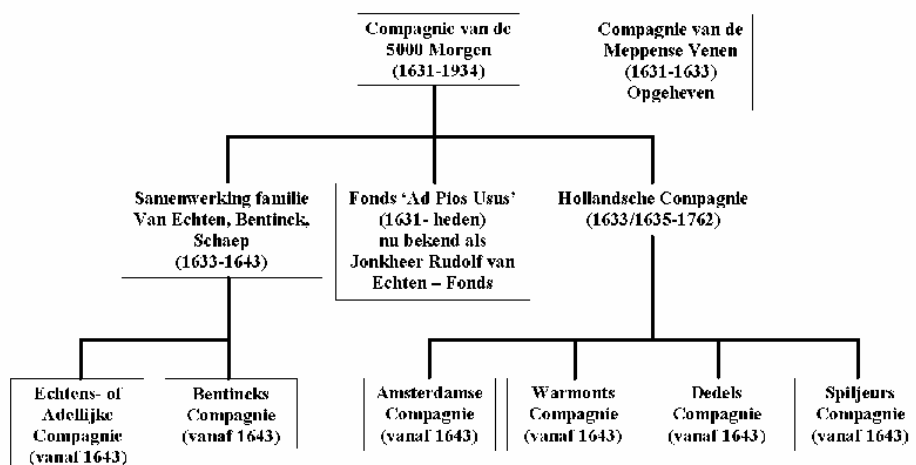
- *28 mei/7 juni 1631. Roelof van Echten koopt (zonder stoklegging) nog eens 33 morgen veen en ondergrond van Steenberg en Ten Arlo. Dit ligt in de latere context op de oostkant van het zuidelijke deel van de Eerste Wijk, de huidige Hoofdstraat, en rondom het Haagje. Op deze grond ontstaat later het begin van het dorp Hoogeveen, maar dat allemaal nog voordat de grond formeel geleverd is. Ook deze koop rond Roelof namelijk niet goed af. En ook dit stuk veenland is een maand later opgegaan in de Compagnie van de 5000 Morgen.*
- *20 juni 1631: De erven Trumper verkopen hun helft van de Meppense Venen aan drie Amsterdammers. Er ontstaat een nieuwe compagnie in de Meppense Venen.*
- *28 juli/7 augustus 1631: Stoklegging, waarbij Roelof van Echten 4000 morgen levert aan de andere participanten in de Compagnie van de 5000 Morgen. Het is de juridische geboorte van deze Compagnie, die op papier 5100 morgen groot is, maar waarvan feitelijk nog maar 3750 morgen beschikbaar zijn, inclusief het onverdeelde veengebied dat wel geclaimd wordt, maar waarvan nog maar de vraag is wie wat krijgt. De stok wordt gelegd door Roelof van Echten en opgepakt door Christoffel van Nijenhove, Cornelis van Dorp, Jan van der Meer en Hendrik Spiegel. Achteraf blijkt dat van alle grond die Roelof van Echten die dag zegt te leveren, hem zelf nog helemaal niets geleverd is, zodat hij in feite ook zelf nog niet kon leveren. Dit wordt in 1657 en 1664 door zijn zonen gecorrigeerd.*
- *De Compagnie van de 5000 Morgen stelt een rentmeester en een veenmeester aan. De eerste bedrijfsgebouwen worden op het Hoogeveen gebouwd. In 1632 of 1633 volgen woningen voor acht praamschippers, in dienst van de Compagnie. De stichting van deze prille groep bedrijfsgebouwen is dus niet het werk van Roelof van Echten, maar van de gezamenlijke hoofdparticipanten.*
- *13/23 oktober 1633: Roelof van Echten wint het proces, waarbij hij naarkoop afdwingt, en de overdracht van de helft van de Meppense Venen aan drie Amsterdammers ongedaan maakt. Hun bezit zal vanaf die dag de zijne zijn, zo lijkt het op papier, maar ook dit veen met de ondergrond eronder had hij in 1631 al verkocht. Voor het eerst is het gebied van de Compagnie van de 5000*

Morgen één geheel, maar dan niet van Roelof van Echten, doch van alle gezamenlijke eigenaren van de Compagnie. De Compagnie heeft echter nog steeds minder veen (op papier) dan Reinold van Burmania en zijn vrouw in 1551 met zijn tweeën bezaten. Later blijkt het gebied van de marke van Gees te zijn, die in 1657 alles alsnog verkoopt en levert aan Johan van Echten.

- *18/28 december 1633: Roelof van Echten (en zijn familieleden) en de Hollandse heren scheiden hun gebied. 2300 morgen komt apart te staan, als eigendom van de Hollandsche Compagnie. Op het Hoogeveen staan op dat moment ongeveer 10 woningen. Ze vormen nog geen dorp, maar meer een bedrijventerrein.*
- *12/22 februari 1634: de Hollanders krijgen hun eerste veen overgedragen, aan het Haagje.*
- *8/18 april 1634: De Compagnie van de 5000 Morgen besluit greppels aan te leggen naar alle grote meren, om de vaart van water te kunnen voorzien. Dit resulteert onder meer in de 'Sloot van Alberts Holtien', de latere Boekweitensloot.*
- *1 maart 1635: oprichting van de Hollandsche Compagnie in Leiden.*
- *Zomer 1636. De Hollandsche Compagnie heeft een pand met enige grond bij Zwartsluis, die vanaf dat moment als turfmarkt gebruikt worden. Zie foto.*
- *6-15 oktober 1636 (nieuwe stijl): Johan van der Meer en Pieter Joostens Warmont maken een reis van Leiden naar Hoogeveen, en worden door wat ze daar als maatregelen doorvoeren stichters van de kolonie Hoogeveen. De boekweitenteelt wordt nu geïntroduceerd, op venen van de Hollandsche Compagnie, rondom wat vanaf dan Boekweitensloot zal gaan heten. Een kleine verzameling bedrijfswoningen wordt nu een echt dorp, voor het eerst met goede schoorstenen, bouw- en weiland, mensen die in alle jaargetijden goed kunnen wonen op het veen, die zelf kleine veenderijen op kunnen zetten en beheerders van boekweitenland. Dit alles was voordien nog niet mogelijk. Maar ze handelen in opdracht van de hele Hollandsche Compagnie, zodat die de eer toekomt van het stichten van de kolonie Hoogeveen. Het eerste echte dorp stond op de oostkant van de huidige Hoofdstraat, tussen het Kruis en de Bentinckslaan, op de in 1631 aangekochte 33 morgen. Omstreeks 1644 telde het dorp Hoogeveen minimaal 32 huizen, 56 woonsteden, en 252 inwoners.*
- *Oktober 1636: De Hollanders hebben een laaiend conflict met Roelof van Echten, als ze juridisch en financieel de dupe worden van diens onverantwoorde lening. Roelof had ooit 14.000 gulden geleend, en had de gemeenschappelijke venen van de Compagnie van de 5000 Morgen als onderpand ingebracht. Nu hij zijn schulden niet kan voldoen, worden alle venen verbeurd verklaard, tenzij de Hollanders Roelofs schulden gaan betalen. De Hollanders verliezen tijdens een bezoek aan Drenthe een proces tegen Roelof, en worden verplicht het hele bedrag neer te tellen. Ze betalen. De Hollanders redden hiermee de Compagnie van de 5000 Morgen, die zonder hen vanaf oktober 1636 niet meer bestaan had.*
- *April 1637: de Hollanders betalen de 14.000 carolus guldens, en redden zo de Compagnie van de 5000 Morgen van de ondergang.*
- *20 april 1637: De macht van Roelof van Echten in de Compagnie van de 5000 Morgen wordt verder beperkt. Hij mag geen belangrijke beslissingen meer alleen nemen. Alles wat van belang is, moet vooraf besproken worden met de andere participanten.*
- *25 juni 1637: Steven van Broeckhuijsen maakt een nauwkeurige kaart van de Hollandse venen en de rest van het Hooge Veen. De grenzen van het gebied zijn anders dan die op de 'Perfecte Kaart' die in 1631 was gemaakt.*
- *10/20 augustus 1637: grensconflict met Overijssel, als de zuidgrenzen van het gebied van de Compagnie van de 5000 Morgen worden afgegreppeld.*
- *31 augustus/9 september 1637 Het landschapsbestuur van Drenthe ordineert dat het graven van de greppels van de zuidgrens van het gebied van de 5000 Morgen door kan gaan, omdat dit nog duidelijk op Drents gebied zou liggen, en geeft daarmee politiek aan dat de grenzen anders liggen dan Overijssel beweert.*



- 22 oktober/1 november 1637: de Hoogeveensche Vaart blijkt nog steeds niet afgebouwd te zijn en nog steeds niet goed te functioneren. Er moet van alles gebeuren aan de verlaten. Meester Gerrit van Benthem krijgt de opdracht, en is als aannemer verantwoordelijk voor het afbouwen van het kanaal.
- 22 oktober/1 november 1637. De Compagnie van de 5000 Morgen besluit tot de aanleg van een verlaat (schutsluis) in het Haagje. Dit is het 13^e verlaat, en stond bekend onder de namen Hoogste Verlaat, Bovenste Verlaat en Veene Verlaat. Het verlaat werd in 1651 of kort daarop weer verwijderd.
- 3 mei 1638. De Hollandsche Compagnie besluit dat de Boekweïtensloot (van Het Haagje tot in 't Èultie) verbreed zal worden tot een opgaande. Men gaat dus niet verder met het Haagje. Tevens besluit men tot het graven van sloten, oostwaarts het veen in, en het aanleggen van een brede weg (tien roeden = 40 meter breed, inclusief sloten en bomenrijen aan weerszijden van de weg) rondom het hele veengebied van de Hollandsche Compagnie. De weg is in deze vorm nooit uitgevoerd.
- Zomer 1638, er wordt besloten om een schut achterin het Haagje te bouwen. Niet voor de doorvoer van turf, maar om het waterpeil van de Hoogeveensche Vaart beter te kunnen beheersen. Achterin het Haagje begon namelijk een oostwaarts lopende sloot tot in het Meer (nu streek het Meer, bij Hollandscheveld).
- 2/12 april 1639: Roelof van Echten mag ook niet meer alleen beslissingen nemen over de Hoogeveensche Vaart. Er moet altijd een Hollandse directeur bij zijn.
- 3 april 1639 (nieuwe stijl): De Hollandsche Compagnie verbiedt Roelof van Echten de toegang tot Echten-Hoogveen over de Hollandsche Brug (vooraan over de Hoofdstraat) per wagen. Voortaan moet hij te voet de venen in.
- 9/19 juni 1639: Roelof van Echten wordt Drost van Drenthe, en is niet meer juridisch aan te pakken onder de Drentse wetgeving.
- 20/30 oktober 1640: Laatste genotuleerde vergadering van de Compagnie van de 5000 Morgen tijdens Roelof van Echten's leven. Nadien zijn de problemen zo groot, dat men niet meer in goed overleg onderlinge zaken kan regelen. De Hollanders nemen vervolgens juridische stappen om ook de Hoogeveensche Vaart te verdelen, en zo de laatste gemeenschappelijke zaken te scheiden.
- 23 juli 1642 (nieuwe stijl): De Hollandsche Compagnie besluit Roelof van Echten, inmiddels kapitein over een compagnie soldaten in het Staatse leger, juridisch aan te klagen bij de Raad van Staten, om hem zo te dwingen al zijn contracten na te komen. Dit blijkt niet te kunnen, omdat men hem daar alleen kan aanklagen voor militaire zaken.
- 26 oktober 1643. De Hollandsche Compagnie gaat over tot scheiding van bezittingen. Er ontstaan vier nieuwe compagnieën, rondom groepjes mensen, die daarvoor al wel als samenwerkingsverbanden aanwezig waren, maar niet zelfstandig veen beheerden.



- 20/30 november 1643: Overlijden Roelof van Echten. Zijn erfgenamen nemen zijn financiële en juridische problemen over, en proberen met sommige personen tot een accord te komen, waardoor ook de band met de Hollanders weer hersteld wordt.
- Maart 1644: Verzoeningsreis van de Hollandse directeurs en andere hoofdpaticipanten naar de Drentse venen.
- 6/16 maart 1644: De Compagnie van de 5000 Morgen wordt in feite opnieuw opgericht. De hoofdpaticipanten verklaren dat men de Hoogeveensche Vaart weer gezamenlijk zal beheren, en alle stappen die aansturen op deling stopgezet zullen worden. De hoofdpaticipanten maken weer in goed

overleg afspraken met elkaar, onder leiding van hoofddirecteur Johan van Echten. De Erven Roelof van Echten en de Hollanders komen in deze periode tot een grote veenuil, waardoor de Van Echten het bedreigde zuidelijke gebied krijgen.

- *15/25 augustus 1657: Johan van Echten krijgt voor de tweede keer bij stoklegging het veengebied geleverd, dat bekend stond als de Meppense Venen, omdat de gebieden waar het om ging eigendom bleken te zijn van de marke van Gees en Zwinderen. Johan van Echten moest het gebied opnieuw kopen voor 300 carolus guldens. Jurrien Roelofs en Jan Coops traden hierbij op als volmachten van de marke van Gees. Ze legden de stok, die opgenomen werd door Coop Luytiens, schulte van Echten-Hoogeveen en in deze volmacht van Johan van Echten. Jan Schuiringe en Johan Elvinge waren getuige van de stoklegging, die plaats had voor verwalter-schulte Hermannus Mauritius van Gees.*
- *Op 15/25 februari 1664: Frerick Jans en Albert ten Heuvel leggen namens Steenbergen en Ten Arlo de stok, en ritmeester Hendrik van Echten en enkele hoofdparticipanten nemen die op, voor schulte Jan Steenbergen van Zuidwolde en Zuidwolder Hoogeveen, in aanwezigheid van de keurnoten Jan Starken en Theodorus Henrix. Nu pas is de in 1630/1631 verkochte ondergrond onder het in 1625 verkochte veen, en de in 1631 verkochte 33 morgen, formeel juridisch door de marken van Steenbergen en Ten Arlo geleverd aan de Compagnie van de 5000 Morgen, en is Echten-Hoogeveen los van de marke van Steenbergen en Ten Arlo.*
- *Vanuit het heden bekeken doet zich een opmerkelijke situatie voor: De Compagnie van de 5000 Morgen kreeg haar bezittingen geleverd door de stokleggingen van 1657 en 1664, en heeft als organisatie bestaansrecht gehouden door de hernieuwde samenwerkingsovereenkomst van 6/16 maart 1644. Dit alles na de dood van Roelof van Echten.*

ROELOF VAN ECHTEN: MYTHE EN WERKELIJKHEID

In de loop der eeuwen is er een uitgebreid geromantiseerd en gemythologiseerd beeld ontstaan rondom de rol van Roelof van Echten bij het ontstaan van Hoogeveen. Op basis van voorgaand onderzoek is duidelijk geworden dat Roelof van Echten **NIET** was:

- Degene met wie de geschiedenis van het Hooge Veen begon, want dat was Reinold van Burmania.
- Degene die in 1625 al het veen aankocht van de Compagnie van de 5000 Morgen, en daarmee het volledige fundament legde voor de Compagnie van de 5000 Morgen en het huidige Hoogeveen. Dat was hij niet, want A. het veen van 1625 was maar een deel van het uiteindelijke gebied van die Compagnie, B. omdat hij de ondergrond niet had was hij ook niet feitelijk eigenaar van het gebied, terwijl het bezitsrecht binnen de Compagnie en binnen Drenthe gebaseerd was op het bezit van ondergrond, en C. hij is ook nooit echt eigenaar geworden, want de ondergrond is hem nooit geleverd!
- Degene die eigenaar was van het grote Van Echten Morgenland. Dat heeft namelijk nooit bestaan., in die vorm dat het zijn persoonlijke bezit was. Roelof had wel het veen van 1625, doch niet de ondergrond geleverd gekregen, en het grootste deel van het gebied van de Compagnie van de 5000 Morgen, de Meppense Venen, heeft hij enkel verworven VOOR DE COMPAGNIE, omdat hij ze al verkocht had voordat hij ze bezat, dus ze waren niet zijn eigendom toen hij ze in 1633 toegewezen kreeg. Hij werkte slechts VOOR DE COMPAGNIE.
- Degene die de mensen bij elkaar haalde, die samen de Compagnie van de 5000 Morgen zouden vormen. Dat gebeurde namelijk door een groepje mensen, te weten: Roelof van Echten, Christoffel van Nijvenhove, Johan van der Meer, Arent Wouters Vreugden, Ewout van Schilperoort en Cornelis van Dorp, waarbij de Hollanders onder hen alle andere Hollanders erbij haalden, en daarbij het merendeel van alle participanten in de Compagnie.
- Degene die de Compagnie van de 5000 Morgen heeft gesticht, want dat waren alle participanten samen, en vooral degenen die de akten ondertekenden en de stok opnamen. Hij was er wel bij, en werd wel één van de stichters, maar het was niet alleen **zijn** werk.
- Degene die uit goedheid het fonds voor kerk, school en armen heeft gesticht, door de 100 morgen te schenken, waarvan het restant nu wordt beheerd door het Jonkheer Rudolf van Echten-fonds. Dit fonds werd namelijk gesticht per akte door alle gezamenlijke participanten, niet door Roelof alleen, en het was behalve een gift ook een zakelijke beheersmethode, mede bedoeld om kerk en school niet nader te hoeven steunen. Los daarvan werd er iets gegeven wat in 1631 nog niet eens eigendom was van de Compagnie, want Roelof hield iedereen wel 5000 morgen voor, maar dat was er nog lang niet. Kortom, de gezamenlijke participanten gaven de grond en het veen van de burens, voor zover je kunt spreken van een gift, en niet van beperking.

- Degene die alles bepaalde op het Hoogeveen. Dat waren namelijk de gezamenlijke participanten van de Compagnie van de 5000 Morgen. En al was Roelof hoofddirecteur, hij kon zonder toestemming van de Hollanders geen belangrijke beslissingen meer kon nemen. Sterker nog, de hoofddirecteur was, toen duidelijk was dat Roelof niet aan zijn verplichtingen voldeed, eerder iemand die gestuurd werd door de Compagnie om opdrachten uit te voeren, dan iemand die de Compagnie stuurde. “De baas” op het Hoogeveen, was dus de Compagnie van de 5000 Morgen, ongeacht wie daarin zitting had.
- Degene die alles feitelijk regelde op het Hoogeveen. Dat waren namelijk de beide rentmeesters, die van de Hollandsche Compagnie en die van de Compagnie van de 5000 Morgen. De laatste regelde ook de persoonlijke veenzaken voor Roelof van Echten. De rentmeesters handelden zoals hen was opgedragen door de gezamenlijke participanten van de Compagnie die hen had aangesteld, niet zoals hen werd opgedragen door Roelof van Echten persoonlijk.
- De stichter van het oudste huis van Hoogeveen, wat we nu ook wel als het Tiendhuis van de Van Echten kennen, oftewel het ‘Olde Schipperscafé’. De stichters van dit pand waren namelijk de gezamenlijke participanten van de Compagnie van de 5000 Morgen.
- De stichter van het dorp Hoogeveen. Want dat was de Hollandsche Compagnie, en nog specifieker: dat waren Johan van der Meer en Pieter Joostens Warmont uit Leiden.
- Degene die de turfmarkt in Zwartsluis stichtte, en op het Hooge Veen de boekweitenteelt introduceerde en stimuleerde. Dit werd namelijk allebei gedaan door de Hollandsche Compagnie, waar Roelof buiten stond.
- De exclusief boven alles en iedereen uitspringende visionaire man, die in het veen, zijn veen, een ontwikkeld gebied zag ontstaan, en zonder wie Hoogeveen nooit zou zijn ontstaan. Hij liep met zijn initiatief tot veenaankoop in tijd achter de ontwikkelingen elders in het Drentse veen aan. Voor hem ging Jan van Buuren uit Meppel al turfgraven in het Lageveen. Roelof was niet in staat om het veen alleen af te laten graven, en moest kapitaal aantrekken van derden. Die derden verstrekken niet alleen geld, maar tonen zich eveneens initiatiefrijk, zijn uiteindelijk zelfs sturender dan Roelof zelf. Hij had te weinig inzicht en kennis of inzet om het geheel op een goede manier te kunnen leiden, zodat de andere participanten van de Compagnie zijn bevoegdheden flink beperkten. Daar komt nog bij: als hij nooit samen met derden enige activiteiten had ontwikkeld, zou Hoogeveen eveneens zijn ontstaan, door de eveneens in 1631 opgerichte compagnie van de Meppense Venen. Kortom, Roelof van Echten kan zeker niet ontzegd worden dat hij initiatiefrijk, leidend en bij tijd en wijle visionair was, maar hij was dat samen met en deel uitmakend van een groep mensen, die dit gezamenlijk deelde.

Het is eigen aan een Compagnie, als rechtsvorm, dat hetgeen de Compagnie doet, voor de verantwoordelijkheid is van de hele Compagnie, zodat deze Compagnie ook de eer ervan toekomt. Voor 1631 was er niets op het Hooge Veen gebouwd, gegraven, bewerkt, of wat dan ook. Alles wat daarna gebeurde, in de eerste helft van de 17^{de} eeuw, is gedaan door de Compagnie van de 5000 Morgen, en door de Hollandsche Compagnie. Kortom wie Roelof van Echten exclusief wil eren, en niet als onderdeel van het collectief van participanten dat het gebied ontwikkelde, moet wel hele goede argumenten hebben. De geschiedenis levert die niet, de mythologie wel. De geschiedenis levert wel voorbeelden die aangeven dat hij minder in aanmerking komt om exclusief geëerd te worden. Wie Roelof exclusief wil eren, zal moeten aangeven en aantonen welke waarden en normen hij vertegenwoordigt, die we nu nog als voorbeeld kunnen stellen.